

Summerschool Boekgeschiedenis

Programma

Maandag 19 t/m vrijdag 30 augustus 2013

De Leerstoelgroep Boekwetenschap en Handschriftenkunde en de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam organiseren deze zomer voor de vierde keer een summerschool over de geschiedenis van het boek. Het aanbod van cursussen, workshops en evenementen heeft veel te bieden voor iedereen die geïnteresseerd is in boekgeschiedenis: onderzoekers, studenten, bibliotheek- en museummedewerkers en alle andere liefhebbers van boeken en manuscripten, bibliotheken en antiquariaten, druktechnieken en typografie.

Speciale aandacht krijgt de geschiedenis van de slavernij in Nederland en de Nederlandse koloniën. In 2013 wordt herdacht dat de slavernij in de Nederlandse koloniën 150 jaar geleden werd afgeschaft. De Bijzondere Collecties sluiten bij de officiële herdenking aan met de tentoonstelling *Slavernij verbeeld*. Deze tentoonstelling, te zien van 16 juni t/m 22 september, belicht slavernij van de oudheid tot en met de afschaffing van de Nederlandse slavernij in 1863, met nadruk op slavernij in de Nederlandse cultuur en de voormalige kolonie Suriname.

Deelnemers aan de summerschool kunnen een keuze maken uit een 'à la carte'-programma. Naast cursussen en workshops is er een openingslezing met rondleiding in de UvA-Artisbibliotheek en een excursie naar erfgoedinstellingen in Antwerpen. De summerschool wordt afgesloten met de vijfde Frederik Mullerlezing.

Summer school Book Studies

Programme

Monday 19 through Friday 30 August 2013

This summer, the research group for Book and Manuscript Studies and the Special Collections of the University of Amsterdam will be organising the fourth summer school on the history of the book. The various courses, workshops and events are ideal for anyone interested in the history of the book: researchers, students, library and museum staff and any other aficionados of books and manuscripts, libraries and antiquarian bookshops, printing techniques and typography.

Special attention will be given to the history of slavery in Holland and its colonies. In 2013 the Netherlands commemorates that 150 years ago slavery was abolished in the Dutch colonies. The Special Collections department participates in the official commemoration of slavery in Dutch history with the exhibition *Slavernij verbeeld* (Representing slavery). This exhibition, which can be seen from 16 June through 22 September, highlights slavery from Antiquity up to the abolition of slavery in 1863, with an emphasis on slavery in Dutch society and the former colony of Suriname.

Participants of the summer school can select from an 'à la carte' programme. In addition to courses and workshops, there will be an opening lecture with a guided tour in the UvA Artis Library and an excursion to Antwerp. The summer school will close with the fifth Frederik Muller Lecture.

Contact

Bijzondere Collecties
van de Universiteit van Amsterdam
Oude Turfmarkt 129 (Rokin)
1012 GC Amsterdam
020-5257300
summerschool-bc@uva.nl

www.bijzonderecollecties.uva.nl

Inhoud / Contents

Prijzen en inschrijving / Prices and registration	2
Cursussen / Courses	3
Workshops / Workshops	4
Opening in de UvA-Artisbibliotheek	8
Excursie naar Antwerpen	9
Frederik Mullerlezing door Arnon Grunberg	9
Personalia	9

Prijzen en inschrijving

Cursussen (5 dagdelen):

- € 250
- € 150 voor Vrienden Bijzondere Collecties
- € 75 voor studenten van de UvA
- gratis voor medewerkers van de UBA

Workshops (1 dagdeel):

- € 50
- € 25 voor Vrienden Bijzondere Collecties
- € 25 voor studenten van de UvA
- gratis voor medewerkers van de UBA

Openingslezing met rondleiding:

- € 5

Excursie naar Antwerpen:

- € 60 (inclusief lunch)

Frederik Mullerlezing:

- gratis

U kunt online inschrijven via:

www.bijzonderecollecties.uva.nl

Wie Vriend van de Bijzondere Collecties wordt, is voordelig uit! U steunt dan bovendien de Bijzondere Collecties en wordt op de hoogte gehouden van alle activiteiten. Vriend worden kan tegelijk als u zich inschrijft voor de summerschool.

Prices and registration

Courses (5 half-day sessions):

- € 250
- € 150 for Friends of the Special Collections
- € 75 for UvA students
- free of charge for University Library staff

Workshops (1 half-day session):

- € 50
- € 25 for Friends of the Special Collections
- € 25 for UvA students
- free of charge for University Library staff

Opening lecture with guided tour:

- € 5

Excursion to Antwerp:

- € 60 (lunch included)

Frederik Muller Lecture:

- free of charge

You can register online at:

www.bijzonderecollecties.uva.nl

Friends of the Special Collections are entitled to a special discount! As a Friend of the Special Collections, you will also be kept up-to-date on all of our activities. You can apply to be a Friend at the same time as registering for the summer school.

Cursussen

Drie intensieve cursussen voor professionals en liefhebbers: studenten, onderzoekers, erfgoedmedewerkers en andere belangstellenden die in hun studie, onderzoek of werk met het boek in aanraking komen en daar meer van willen weten. De cursussen vinden plaats op vijf opeenvolgende ochtenden en duren drie uur per dag.

Courses

Three intensive courses for professionals and aficionados: students, researchers, library or museum staff and others with an interest whose study, research or work involves books and who wish to find out more. The courses will be held on five consecutive mornings and will each last three hours each day.

Archeologie van het middeleeuwse met de hand geschreven boek

Deze cursus vormt een inleiding in de geschiedenis, productie en vormgeving van het handgeschreven boek, vooral gedurende de middeleeuwen. Na een kort overzicht van de ontwikkeling die geleid heeft tot het Latijnse alfabet wordt de ontwikkeling van het boekschrift gevolgd, een en ander steeds gerelateerd aan de cultuurgeschiedenis van het Westen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan schriftdragers, schrijfinstrumenten, lay-out, decoratie, illustratie en het inbinden van tekstdragers in West-Europa. Tevens wordt men vertrouwd gemaakt met de terminologie binnen het vakgebied.

<i>docent</i>	Jos Biemans
<i>data</i>	maandag 19 t/m vrijdag 23 augustus
<i>tijd</i>	9.30–12.30 uur
<i>locatie</i>	Nina van Leerzaal (19–20 augustus) en Regentenkamer (21–23 augustus), Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

European Bookbinding, 1450–1820

The history of bookbinding is not simply the history of a decorative art, but that of a craft answering a commercial need. This course will follow European bookbinding from the end of the Middle Ages to the beginning of the Industrial Revolution, using the bindings themselves to illustrate the aims and intentions of the binding trade. A large part of the course will be devoted to the identification of both broad and detailed distinctions within the larger groups of plain commercial bindings and the possibilities of identifying the work of different countries, cities, even workshops without reference to finishing tools. The identification and significance of the different materials used in bookbinding will be examined, as well as the classification of bookbindings by structural type, and how these types developed through the three centuries covered by the course. The development of binding decoration will be touched on, but will not form a major part of the discussion.

During the course, actual examples of bindings are shown and discussed in separate sessions. The students are expected to have a good knowledge of bookbinding terms and a basic knowledge of the history of book production. The purpose of the course is to encourage an awareness of the possibilities latent in the detailed study of bookbindings and is thus aimed at all those handling books bound in this period, but it has particular relevance for all those involved in the repair and conservation of such materials.

<i>lecturer</i>	Nicholas Pickwood
<i>dates</i>	Monday 19 through Friday 23 August
<i>time</i>	9:30–12:30 h
<i>location</i>	Werkgroepenruimte, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Het boek in de handpersperiode

Deze cursus geeft een overzicht van het drukproces en de materiële aspecten van het op de handpers gedrukte boek. Het is een grondige cursus analytische bibliografie die een uitstekende basis biedt voor alle studenten, onderzoekers, antiquaren en bibliotheek- en museummedewerkers die te maken krijgen met boeken uit de periode van de uitvinding van de boekdrukkunst tot de vroege negentiende eeuw. Behalve de colleges worden ook (facultatieve) opdrachten gegeven. U doet dan zelfstandig onderzoek in de bibliotheek van de Bijzondere Collecties.

<i>docent</i>	Paul Dijstelberge
<i>data</i>	maandag 26 t/m vrijdag 30 augustus
<i>tijd</i>	9.30–12.30 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Workshops

De workshops zijn bedoeld om bijzondere onderwerpen uit de boekgeschiedenis nader te introduceren bij een geïnteresseerd en al enigszins ingevoerd publiek. Of voor boek-historici die eens een keer buiten hun eigen belangstellingsgebied willen rondsnuffelen. De workshops zijn praktisch van opzet.

Workshops

The workshops are intended to provide a more detailed introduction to particular subjects from the history of the book and are targeted at people with an interest and some prior knowledge. They may also be of interest to book historians who would like to explore outside their own specialist area. The workshops adopt a practical approach.

Het taxeren van oude boeken

De workshop probeert inzicht te geven op welke aspecten je moet letten bij de waardebeoordeling van zeldzame/ bijzondere boeken. Welke zijn die aspecten (niet alleen positieve maar ook negatieve!) en hoe kom je ten slotte tot een waardering. Een en ander zal gaan aan de hand van een aantal zestiende- tot en met twintigste-eeuwse boeken, die de cursisten zelfstandig beoordelen, waarna een plenaire bespreking de workshop afrondt. De workshop is bedoeld voor enigszins gevorderden, maar beginners zullen wellicht het meest kunnen leren.

<i>docent</i>	Bubb Kuyper
<i>datum</i>	maandag 19 augustus
<i>tijd</i>	9.30–12.30 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Kartering van Nederland

Van Ptolemaeus tot de Topografische Dienst: De kartering van Nederland

De oudste kaart waar Nederland op staat dateert al uit de oudheid. Deze kaart toont slechts enkele rivieren en steden. Pas in de loop van de zestiende eeuw komen er meer nauwkeurige kaarten van het Nederlandse grondgebied. Eerst in de tweede helft van de negentiende eeuw is het hele koninkrijk nauwkeurig gekarteerd in de zogenaamde stafkaarten en Bonnebladjes.

In deze workshop wordt ingegaan op deze bijna tweeduizend jaar kartering van Nederland. Diverse kaarten worden besproken en getoond. Omdat oude kaarten tijdgebonden uitdrukingsmiddelen zijn, die we niet zonder kennis van hun context kunnen gebruiken, zullen we voor een volledig begrip ervan de toenmalige opvattingen bij het vervaardigen van kaarten moeten achterhalen. Wie waren verantwoordelijk voor het verzamelen van de informatie? Hoe is deze informatie verzameld? Voor welk doel werden de kaarten gebruikt? Het raakvlak van de historische cartografie met andere vakgebieden en wetenschappen is zeer groot. Een belangrijk onderdeel is dan ook de vraag hoe tegenwoordig oude kaarten als historische bron gebruikt kunnen worden. Wat mogen we wel en wat mogen we niet uit oude kaarten aflezen? De

workshop wordt vanzelfsprekend rijk geïllustreerd met een powerpoint-presentatie, waarbij zo veel mogelijk voorbeelden uit de omgeving worden gebruikt.

docent Peter van der Krogt
datum maandag 19 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Joodse boeken aan banden: externe en interne censuur

Het joodse boek is op verschillende manieren onderhevig geweest aan censuur. De meest voor de hand liggende is de externe censuur die door kerkelijke autoriteiten als de Inquisitie of door de lokale overheid werd opgelegd. Minstens zo interessant is de interne censuur, die deels is ingegeven door de opruiende of ongewenste inhoud van joodse boeken, deels is ontstaan in reactie op externe censuur en deels een reflectie is van ontwikkelingen in de joodse cultuurgeschiedenis. In de workshop zullen voorbeelden van verschillende vormen van censuur van joodse boeken besproken en getoond worden en zal worden ingegaan op de achtergrond van die voorbeelden.

docent Emile Schrijver
datum dinsdag 20 augustus
tijd 9.30–13.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Omgaan met bijzondere materialen

Sinds enkele decennia is het bewustzijn gegroeid dat boeken uit vroeger eeuwen niet alleen tekst dragers zijn maar ook cultuurhistorisch belangrijke voorwerpen. Tijdens de workshop wordt ingegaan op de oorzaken van schade door gebruik. Het belangrijkste is echter dat er voor dagelijkse of incidentele gebruikers instructies worden gegeven voor de 'schadevrije' omgang met dit vaak kostbare materiaal.

docent Jos Schrijen
datum dinsdag 20 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Slavernij bij de Bijzondere Collecties

In deze workshop wordt aandacht besteed aan de bijna achtduizend titels uit de collectie Surinamica van de Bijzondere Collecties die verwijzen naar ons gedeelde slavernijverleden. Daarbij staan de titels uit de zeventiende en achttiende eeuw centraal. Na een korte inleiding wordt een bezoek aan de tentoonstelling *Slavernij verbeeld* gemaakt. Daarna wordt geprobeerd om aan de hand van een aantal beschikbare boektitels een beeld te krijgen van de denkwereld van geleterde inwoners van de Republiek. Welke informatie kreeg men destijds over de wereld buiten Nederland? Hoe werd slavernij en slavenhandel beschreven in boeken, pamfletten, kranten? Hoe kan het dat men – ogenschijnlijk – zonder enige terughoudendheid deel ging nemen aan de internationale handel in mensen? Was er dan geen kritiek?

docent Dirk J. Tang
datum donderdag 22 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

De slavenopstand van 1763 in Berbice

Van de plantage-koloniën aan de Wilde Kust, ook wel de Guianas genoemd, is Suriname voor Nederlanders wel het meest bekend, eenvoudigweg omdat dat gebied het langst onder Nederlands gezag heeft gestaan. Echter, de drie gebieden van het buurland Guyana waren tot de overdracht aan de Engelsen in 1814 ook Nederlandse wingewesten. Van de drie riviergebieden, Berbice, Demerary en Essequibo, werd de eerste sinds 1720 beheerd door de Sociëteit van Berbice, gevestigd in Amsterdam. De situatie in deze kolonie was in de jaren vijftig afschuwelijk. Dat gold voor de Europese militairen die bij bosjes stierven aan de gele koorts (vandaar de uitdrukking 'naar de Barrabiesjes gaan'). Gebrekkig voedsel en vooral de slechte behandeling op de particuliere plantages leidden op 23 februari tot een uitbarsting, gevolgd door een algemene opstand in Berbice. Alleen dankzij de aanvoer van militairen uit andere West-Indische gebieden en uit Nederland kon de opstand in april 1764 definitief worden bedwongen.

De workshop wordt toegelicht met behulp van boeken uit de verzameling van de Bijzondere Collecties. Omdat veel hiervan deel uitmaakt van de tentoonstelling *Slavernij verbeeld*, wordt ook gebruik gemaakt van reprints en heruitgaven.

docent Lodewijk Wagenaar
datum vrijdag 23 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Representing slavery: a visit to the exhibition *Slavernij verbeeld*

Images of chattel slavery remain largely limited to book illustrations. To commemorate the 150th anniversary of the abolition of slavery in the Dutch colonies, the Special Collections of the University of Amsterdam has devoted a major exhibition to this theme with loans from two distinguished private collections. On display are books, prints and maps from 1600 to 1900. The exhibition highlights the important role books and prints have played in distributing ideas about slavery. In the 17th century the distribution of knowledge about the plantation industry prevailed. At the end of the 18th century books and prints became the most important vehicles for the opponents of slavery. The 19th century saw the rise of picturesque images of colonial life. In this meeting we will visit the exhibition to study the relation between ideas and images.

docent Elmer Kolfin
datum maandag 26 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Geschreven bronnen over de Caraïben in de National Archives in Londen

Voor de bestudering van de geschiedenis van Nederlanders in het Caraïbisch gebied is de vondst van 40.000 Nederlandse brieven uit de zeventiende en achttiende eeuw in de National Archives in Londen van groot belang. Ongeveer 60 procent heeft betrekking op Suriname, Demerary, Essequibo, Curaçao en Sint Eustatius. Verreweg de meeste brieven dateren uit de periode 1775–1815. Ze werden niet alleen geschreven door hogere bestuurders, plantage-eigenaren en kooplieden, maar vooral ook door klerken op plantages en handelskantoren, door soldaten, matrozen en ambachtslieden, en door hun vrienden en verwanten in Nederland. Deze brieven werpen een uniek beeld op het leven in Paramaribo en op de plantages.

Tijdens de workshop zal worden ingegaan op de herkomst van dit materiaal en, aan de hand van enkele concrete voorbeelden, op het gebruik dat onderzoekers ervan kunnen maken.

docent Roelof van Gelder
datum dinsdag 27 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Het verzamelen van bronnenmateriaal over slavernij

In deze workshop wordt stilgestaan bij boeken die verband houden met slavernij. De belangstelling voor de Europese koloniale geschiedenis, in het bijzonder de Trans-Atlantische slavernij, is de afgelopen jaren sterk gegroeid. Tot voor kort werd er door musea en bibliotheken weinig aandacht aan besteed. Het is onmogelijk een volledig beeld te geven van het 'corpus' slavernij.

In deze workshop worden verschillende ideeën en thema's belicht. Op basis van twee bijzondere particuliere verzamelingen zal worden ingegaan op het verzamelen van boeken rond het thema slavernij; bibliofilie en slavernij; slavernij & kinderboeken; reisverhalen en ooggetuigenverlagen; schrijvende (ex-)slaven; slavernij in fictie; emancipatie en boeken. Bij deze thema's zal de focus vooral liggen op West-Indië en Suriname.

docenten Carl Haarnack en Kenneth Bouman
datum woensdag 28 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Vondel en Torquato Tasso

In 1910 ontdekte de Vlaamse geleerde Willem de Vreese in de Keizerlijke Bibliotheek te Sint-Petersburg een omvangrijk Vondelhandschrift. Het betrof een bijna volledige vertaling van een van de meesterwerken uit de Italiaanse letterkunde: Torquato Tasso's heldendicht *Gerusalemme liberata*. Het gaat om een kladschrift met vele doorhalingen, aantekeningen en verbeteringen. Helaas is dit unieke Vondeldocument in 1944 in Warschau verbrand. Gelukkig zijn er in 1932 foto's gemaakt, toen het handschrift was uitgeleend aan de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam. Er zijn slechts een paar fragmenten van het handschrift gepubliceerd en er is nooit een afdoende studie over dit unieke Vondeldocument verschenen.

In de workshop gaan we in op de spannende geschiedenis van het handschrift. Waarom heeft Vondel zich zo intensief met Tasso beziggehouden? Hoe kwam het handschrift in Sint-Petersburg en later in Warschau terecht? Kende Vondel goed Italiaans? Hoe leesbaar is Vondels kladschrift? Hoe staat het met de talrijke verbeteringen, doorhalingen? En wat was de rol van een prachtig, nog zeventiende-eeuws afschrift in de Bodleian Library te Oxford? Natuurlijk gaan we samen een paar passages van het handschrift 'ontcijferen'. Via de talrijke verbeteringen krijgen we zicht op Vondels worsteling met de Italiaanse taal en zijn streven naar een zo fraai mogelijke vertaling. Ten slotte zullen we ook Vondels kladschrift kunnen vergelijken met enige authentieke voorbeelden van Vondels netschrift, aanwezig in de Bijzondere Collecties.

docent Dick van der Mark
datum woensdag 28 augustus
tijd 9.30–12.30 uur
locatie Werkgroepenruimte, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Van queecruyt tot membrillo: de evolutie van keukenrecepten door vier eeuwen heen: 1500–1900

Rond 1500 verschijnen de eerste gedrukte kookboeken in West-Europa. Zo komt het eerste Nederlandstalige gedrukte kookboek in 1514 in Brussel op de markt. Daarna neemt de stroom aan gedrukte kookboeken gestaag toe. Dat levert binnen Europa een internationale uitwisseling

aan recepten op! Recepten worden in de loop der eeuwen vertaald, gekopieerd en bewerkt, of ze ondergaan een metamorfose. Een voorbeeld is de blancmanger. In de zestiende eeuw was dat een pudding of saus van fijngemaakte kip en amandelen; tegenwoordig is dat een roompudding met gelatine, al dan niet met een amandelsmaakje. En waar komt het recept van kweeperenpasta (membrillo) vandaan? En de venezoen, pudding, vla en hutspot?

We beginnen de workshop met een plenaire introductie over gedrukte kookboeken in de vroegmoderne tijd. Speciale aandacht krijgt de bonte verzameling keukenrecepten (ook de Franse), die in Amsterdam werd gedrukt en geschreven. Vervolgens gaan we aan de hand van teksten na, welke ontwikkeling bepaalde recepten hebben doorgemaakt in vier eeuwen tijd. Tot slot gaan we die uitkomst proberen te verklaren.

docent Marleen Willebrands
datum donderdag 29 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Uit het paradijs op papier: paradijsvogels verbeeld

Vanaf het moment dat de eerste paradijsvogels Europa bereikten, met de vloot van de Portugese ontdekkingsreiziger Ferdinand Magelaan, zijn ze onderwerp van discussie en dispuut geweest. De vogels uit Nieuw-Guinea zijn omgeven met mysteriën. Hebben ze pootjes? Hebben ze vleugels? Komen ze uit het paradijs?

Tijdens de workshop wordt ingegaan op de anekdotes die de ronde doen over paradijsvogels en wordt hun geschiedenis ontrafeld. Daarnaast wordt dieper ingegaan op hoe de paradijsvogels door de eeuwen heen zijn afgebeeld, beginnend bij de boeken van Gessner en Aldovandri uit de zestiende eeuw, via de vogelboeken van François Levaillant en John Gould, tot de meest recente fotoboeken van onder andere natuurfotograaf Tim Lahman. Uiteraard worden de boeken tentoongesteld, is er ruim de tijd om ze te bekijken en te discussiëren.

docent Alexander Reeuwijk
datum vrijdag 30 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie UvA-Artisbibliotheek, Plantage Middenlaan 45

Opening in de UvA-Artisbibliotheek

Erik de Jong opent de summerschool met een lezing over de dierentuin Artis en de UvA-Artisbibliotheek. Wat hebben boek en tuin met elkaar gemeen? Op deze namiddag is dat: de natuur. In het gebouw en in de collecties van de UvA-Artisbibliotheek staat natuur in al haar verscheidenheid centraal. De geschiedenis van Artis zal als context dienen om te begrijpen hoe belangrijk dier, plant en landschap voor onze wetenschappelijke, artistieke en persoonlijke wereld zijn.

Op de lezing volgt een rondleiding door het gebouw en langs hoogtepunten uit de collectie van de UvA-Artisbibliotheek. Deze rondleiding wordt gegeven door Erik de Jong en UvA-Artisbibliotheekconservator Hans Mulder.

Ook vindt deze namiddag de presentatie plaats van *De laatste loodjes. De uitgaven van Sub Signo Libelli 1999–2010*. Dit boek, een uitgave van de Amsterdamse uitgeverij De Buitenkant, documenteert een decennium productie van Sub Signo Libelli, een private press die in 1974 opgericht werd door Ger Kleis en in 2012 ophield te bestaan.

Vervolgens voert Erik de Jong de deelnemers mee op een wandeltocht door de dierentuin. Een borrel in de bibliotheek sluit de middag af.

<i>datum</i>	maandag 19 augustus
<i>tijd</i>	17.00–19.30 uur
<i>locatie</i>	UvA-Artisbibliotheek, Plantage Middenlaan 45 17.00 uur: openingscollege door Erik de Jong door de Artis Bibliotheek 17.45 uur: rondleiding door de UvA-Artisbibliotheek door Hans Mulder en Erik de Jong 18.15 uur: rondleiding door de dierentuin Artis door Erik de Jong 19.00 uur: presentatie van <i>De laatste loodjes</i> in de UvA-Artisbibliotheek 19.15 uur: afsluitende borrel
<i>toegang</i>	€ 5

Excursie naar Antwerpen

Een eendaagse excursie naar Antwerpen laat de deelnemers kennismaken met twee gerenommeerde Vlaamse erfgoedinstellingen. 's Ochtends zijn de deelnemers te gast in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, die zich richt op Antwerpse geschiedenis, Nederlandse letterkunde en Vlaams cultureel erfgoed. Conservator Steven Van Impe geeft een rondleiding en toont kenmerkende stukken uit de collectie. Na een gezamenlijke lunch wordt een bezoek gebracht aan Museum Plantin-Moretus, gehuisvest in het pand waarin Christoffel Plantijn in de zestiende eeuw zijn vermaarde drukkerij stichtte en zijn schoonzoon Jan I Moretus het bedrijf voortzette. De reis naar Antwerpen en terug wordt gemaakt per bus. De excursie vindt alleen doorgang bij minimaal 15 inschrijvingen.

<i>datum</i>	woensdag 21 augustus
<i>tijd</i>	8.30 – ±19.00 uur
<i>locatie</i>	verzamelen om 8.30 uur bij de Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>prijs</i>	€ 60 inclusief gezamenlijke lunch

Frederik Mullerlezing door Arnon Grunberg

Op vrijdag 30 augustus wordt de summerschool afgesloten met de vijfde Frederik Mullerlezing.

De gevierde en vaak bekroonde romanschrijver, essayist en columnist Arnon Grunberg (1971) houdt de Frederik Mullerlezing 2013 onder de titel *De christelijke nacht en de mechanische rede*. In zijn lezing gaat Grunberg op zoek naar sporen van het menselijk lichaam in de Europese romantraditie. Van Kafka via Cervantes naar J.M. Coetzee verkent hij vanuit foucaultiaans perspectief de wereld die 'fictie' wordt genoemd: voorbij het gegeselde lichaam en de 'monsterlijke rede'. De roman komt eruit te voorschijn als een tweewereld tegen en product van maatschappelijke dressuur.

<i>datum</i>	vrijdag 30 augustus
<i>tijd</i>	17.00–18.00 uur
<i>locatie</i>	Aula van de Universiteit van Amsterdam, Singel 411
<i>toegang</i>	gratis

Personalia

Prof. dr. **Jos Biemans** (1951) is sinds 1986 docent Boekwetenschap en Handschriftenkunde aan de Universiteit van Amsterdam en werd in 2004 benoemd tot bijzonder hoogleraar in de Wetenschap van het Handschrift. Daarnaast werkt hij aan een geschiedenis van de Amsterdamse universiteitsbibliotheek.

Drs. **Kenneth Boumann** (1944) groeide op in Curaçao (1944–1956) en Suriname (1956–1962). Hij studeerde Engelse en Nederlandse taal- en letterkunde aan de Rijksuniversiteit Gent. Hij publiceert over zijn collectie, organiseert eigen tentoonstellingen en werkt mee aan exposities. Hij is lid van het Nederlandse en het Belgische genootschap van bibliofielen.

Dr. **Paul Dijstelberge** (1956) was na zijn studie Nederlandse taal- en letterkunde veertien jaar werkzaam als restaurantkok. Naderhand werkte hij bij de Bijzondere Collecties van de UvA als bibliograaf en conservator. Hij promoveerde in 2007 op een onderzoek naar sierhoofdletters in oude Nederlandse boeken. Hij is docent boekgeschiedenis en publiceert over literair-historische en boekwetenschappelijke onderwerpen.

Dr. **Roelof van Gelder** (1948) studeerde geschiedenis in Amsterdam, waar hij promoveerde op *Het Oost-Indisch avontuur. Duitsers in dienst van de VOC*. Hij publiceerde, onder andere als redacteur van *NRC Handelsblad*, over de cultuurgeschiedenis en het maritieme verleden van Nederland. Zijn *Naporra's omweg. Het leven van een VOC-matroos* werd alom geprezen om de beeldende manier van schrijven. In 2008 verscheen van hem *Zeepest. Nooit bezorgde brieven uit de 17de en 18de eeuw*. In 2012 verscheen *Naar het aards paradijs*, zijn biografie van Jacob Roggeveen, genomineerd voor de Libris Geschiedenis Prijs 2013.

Arnon Grunberg (1971) is romanschrijver en essayist. In 1994 verscheen zijn debuut *Blauwe maandagen*, gevolgd door onder andere *Figuranten* (1997), *Fantoompijn* (2000) en *De asielzoeker* (2003). Voor *Tirza* (2006) ontving hij zowel de Gouden Uil als de Libris Literatuurprijs. In 2007 en 2009 verschenen het brievenboek *Omdat ik u begeer* en een bundeling van zijn reportages, *Kamermeisjes & soldaten*. In 2010 en 2012 volgden de romans *Huid en Haar* en *De man zonder ziekte*, die beide zeer goed werden ontvangen. Grunberg schrijft columns, essays, recensies, korte verhalen en reportages voor onder meer *NRC Handelsblad*, *Vrij Nederland*, *Humo* en de *VPRO-Gids*. Daarnaast heeft hij bijdragen geleverd aan diverse buitenlandse media, zoals *Die Welt*, *Die Zeit*, *Libération* en *The New York Times*. Hij houdt een weblog bij op www.arnongrunberg.com, schrijft wekelijks als De mensendokter een bijdrage voor *Vrij Nederland* en heeft een dagelijkse column in *de Volkskrant*, getiteld *Voetnoot*. Zijn werk is vertaald in 26 talen.

Drs. **Carl Haarnack** (1963) studeerde politieke wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Hij publiceert regelmatig over de geschiedenis van Suriname. Daarnaast is hij de oprichter van *Buku – Bibliotheca Surinamica*: een verzameling van boeken, kaarten, prenten en foto's waarin Suriname centraal staat. Via zijn website www.buku.nl probeert hij zijn verzameling toegankelijk te maken voor een groter publiek.

Steven Van Impe MA (1978) studeerde Geschiedenis aan de Universiteit Gent en Bibliotheek- en Informatiewetenschap aan de Universiteit Antwerpen. Hij was als bibliograaf werkzaam bij de Short Title Catalogus Vlaanderen en is sinds 2006 als conservator oude drukken en handschriften verbonden aan de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience in Antwerpen.

Prof. dr. **Erik de Jong** (1954) is bijzonder hoogleraar Cultuur, Landschap en Natuur aan de Universiteit van Amsterdam. Hij bezet de Artisleerstoel, ingesteld op voordracht van de Stichting Natura Artis Magistra en het Fonds Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. De Jong is is inhoudelijk projectleider van het Nieuwe Groote Museum i.o., gewijd aan natuur, wildernis en de relatie mens-natuur. Ook adviseert hij de dierentuin Artis bij de vernieuwingsplannen.

Dr. **Elmer Kolfin** (1969) is universitair docent Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Hij publiceert over prenten en schilderijen uit de Nederlandse Gouden Eeuw. In 2011 stelde hij een tentoonstelling samen over Amsterdamse prentmakers en -uitgevers, *Gedrukt tot Amsterdam*. Hij droeg eveneens in belangrijke mate bij aan de tentoonstelling *Slavernij verbeeld*.

Dr. **Peter van der Krogt** (1956) schreef zijn proefschrift (1989) over de geschiedenis van de productie van aard- en hemelglobes in de Nederlanden, *Globi Neerlandici*. Na zijn dissertatie is zijn belangrijkste onderzoeksthema veranderd van globes in atlassen. Hij is de auteur van de *serie Koeman's Atlantes Neerlandici*, een nieuwe bibliografie van in Nederland verschenen atlassen sinds de zestiende eeuw. Hij is Jansonius-conservator en hoofd van het onderzoeksprogramma Explokart van de Bijzondere Collecties van de UvA.

Drs. **Bubb Kuiper** (1946) studeerde Nederlandse taal- en letterkunde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en was daarna een aantal jaren leraar in het middelbaar onderwijs. In 1979 vestigde hij zich te Haarlem als antiquaar en in 1986 richtte hij in dezelfde stad een nationaal en internationaal opererend veilinghuis in boeken, manuscripten en grafiek op. Hij was lange tijd secretaris, later voorzitter van de Nederlandsche Vereniging van Antiquaren. Thans met pensioen is hij nog zeer actief als taxateur, voorzitter van de stichting Drukwerk in de Marge en bestuurslid van de stichting Laurens Janszoon Coster.

Drs. **Dick van der Mark** (1946) studeerde Nederlandse taal- en letterkunde in Amsterdam en theologie en oud-christelijke archeologie in Rome. Hij was werkzaam in het middelbaar onderwijs. Momenteel werkt hij aan een proefschrift over Vondels vertaling van *Gerusalemme liberata* van Torquato Tasso (1544–1595).

Drs. **Hans Mulder** (1961) is conservator van de UvA-Artisbibliotheek, die onderdeel is van de Bijzondere Collecties van de UvA. Hij studeerde geschiedenis in Utrecht en was tot mei 2011 als conservator gedrukte werken verbonden aan de Utrechtse Universiteitsbibliotheek. Aan dezelfde universiteit gaf hij vijf jaar lang de cursus 'De geschiedenis van het gedrukte boek'.

Prof. Dr. **Nicholas Pickwood** has a doctorate from Oxford University in English Literature. He trained in bookbinding and book conservation with Roger Powell, and ran his own workshop from 1977 to 1989. He has been Adviser on book conservation to the National Trust of Great Britain since 1978, and was editor of the *Paper Conservator*. He taught book conservation at Columbia University Library School in New York and was Chief Conservator in the Harvard University Library. He is now project leader of the St Catherine's Monastery Library Project and director of the Ligatus Research Centre. He gave the 2008 Panizzi Lectures at the British Library, was awarded the 2009 Plowden Medal for Conservation and is a Fellow of the IIC and of the Society of Antiquaries and a Council Member of the Bibliographical Society of Great Britain.

Alexander Reeuwijk (1975) is auteur van literaire non-fictie. Zijn meest recente boek, *Darwin, Wallace en de anderen* (Uitgeverij Atlas Contact, 2011) is zeer goed ontvangen en bevindt zich in de derde druk. Voor zijn nieuwe boek, *Reizen tussen de lijnen*, bestudeerde hij de boeken over paradijsvogels en reisde hij naar Indonesië, onder andere om de vogels in het wild te zien.

Jos Schrijen (1958) studeerde kunstgeschiedenis en archeologie aan de Radboud Universiteit te Nijmegen en bouwhistorie en monumentenzorg aan de Hogeschool van Utrecht. Vanaf 1983 was hij restaurator van

boeken en archivalia. Van 1992 tot 2007 had hij een eigen atelier in Nijmegen. Tegenwoordig is hij als docent verbonden aan de opleiding Conservering & Restauratie van de Universiteit van Amsterdam. Daarnaast werkt hij als zelfstandig bouwhistoricus.

Dr. **Emile Schrijver** (1962) is sinds 2003 conservator van de Bibliotheca Rosenthaliana, de verzameling judaïca en hebraïca bij de Bijzondere Collecties. Hij was voordien onder meer directeur van het Menasseh ben Israel Instituut voor Joodse sociaalwetenschappelijke en cultuurhistorische studies.

Drs. **Dirk J. Tang** (1947) is historicus en was tot februari 2011 werkzaam voor de Koninklijke Bibliotheek. Hij is (mede)redacteur/auteur van de serie *Sailing Letters Journals*. In 2001 werkte hij als gastconservator mee in het Scheepvaartmuseum aan de tentoonstelling *Slaven en schepen, enkele reis bestemming onbekend* en aan de gelijknamige publicatie. Hij is actief als bestuurder/redacteur bij de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis en schreef eerder over slavernij, slavenhandel, Suriname in de zeventiende eeuw, maritieme jeugdliteratuur en over het zwarte kind in Nederlandstalige jeugdboeken. In juni 2013 verschijnt van zijn hand bij uitgeverij De Walburgpers het boek *Slavernij, een geschiedenis*.

Dr. **L.J. Wagenaar** (1945) is voormalig conservator van het Amsterdam Museum. Sinds 2000 is hij werkzaam voor het departement Geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam.

Drs. **Marleen Willebrands** (1953) is neerlandica, diëtiste en specialist op het gebied van historische keukenrecepten. Zij studeerde af in de oudere Nederlandse taal- en letterkunde aan de Universiteit van Leiden en doceert Nederlands en NT2 aan Fontys Talencentrum in Eindhoven. Met Jozef Schildermans en Hilde Sels publiceerde zij *Lieve schat, wat vind je lekker? Het Koochboek van Antonius Magirus (1612) en de Italiaanse keuken van de renaissance*, Leuven 2007. Website: www.kookhistorie.nl.

BIJZONDERE COLLECTIES

 UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM